

18

61.024

VERTROUWELIJK

ex.nr.: 9 /18

→ COMITÉ VERENIGDE INLICHTINGEDIENSTEN NEDERLAND

Nr.: 4114

Onderwerp: de toestand eind 1976 in Joegoslavië

Bijl.: 1

relous AMAD

AAN: leden van de MICIV

's-Gravenhage, 23 februari 1977.

Hierbij moge ik u ter aanhouding aanbieden een door het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland opgesteld rapport betreffende Joegoslavië.

Het overzicht is een herziening van het rapport van 21 maart 1974 en wederom bedoeld als achtergrondinformatie voor het geval President Tito's gezondheidstoestand hem binnen afzienbare tijd zal noodzaken af te treden, hetgeen aanleiding zou kunnen geven tot wijzigingen in de buitenlandse politiek van Joegoslavië.

De Voorzitter,

F.E. Kruimink,
vice-admiraal b.d.

DE TOESTAND EIND 1976 IN JOEGOSLAVIË

In 1974 werd een beschouwing over de politieke situatie in Joegoslavië de verwachting uitgesproken dat de Joegoslavische leiders zouden trachten de specifiek eigen en zelfstandige positie van Joegoslavië, in het "post-TITO-tijdperk" te handhaven.

Ondanks niet geringe problemen van economische en politieke aard, en ondanks overige interne problemen, werd een interventie door Warschaupact-landen niet direct waarschijnlijk geacht.

Deze politiek van "niet gebonden" zijn noopte voortdurend tot een zorgvuldig onderhouden van de betrekkingen met de Sowjet-Unie, maar ook van die met het Westen.

Hoe ziet de situatie er eind 1976 nu uit? Zowel binnen als buiten Joegoslavië hebben zich het afgelopen jaar belangrijke gebeurtenissen voorgedaan, die ongetwijfeld hun invloed hebben gehad op de buitenlandse betrekkingen van het land en daarmee ook op het streven naar uitbouw en versteviging van de Joegoslavische politiek van ongebondenheid.

Zo vond in het voorjaar een aantal processen achter gesloten deuren plaats tegen de z.g. Kominformisten waarbij - veelal indirect - kritiek werd geleverd op de steun die Moskou aan hen zou verlenen.

Een zeer belangrijke gebeurtenis was de deelname van de Joegoslavische Communistische Liga aan de op 29 en 30 juni 1976 te Oost-Berlijn gehouden Paneuropese CP-en conferentie. Tot vlak voor dit toptreffen liet de Liga haar deelname afhangen van de inwilliging van een aantal eisen, die voor de Joegoslaven zelf een erkenning van de onafhankelijke ideologische koers van de Liga inhield.

Ook te Colombo, tijdens de topconferentie van de niet-gebonden landen, die in augustus van dit jaar gehouden werd, profileerde Joegoslavië nog eens duidelijk de niet-gebonden koers, en vond daarbij een medestander in Roemenië, dat als gast aan deze conferentie deelnam. De betrekkingen met dit buurland waren afgelopen jaar als goed tot zeer goed te karakteriseren. Een hoogtepunt hierin vormde het - uitgestelde - bezoek van president en partijleider CEAUDESCU aan TITO, medio september 1976.

Een andere belangrijke gebeurtenis, maar dan in de relaties tot Moskou, was het al vele malen uitgestelde bezoek van CPSU-secretaris-generaal Leonid BREZJNEV,

midden november. Extra accent verkreeg dit bezoek doordat het vrijwel direct volgde op de geruchtmakende uitspraak van, toen nog VS-presidentskandidaat, Jimmy CARTER, inzake de niet-inmenging van de Verenigde Staten bij een eventuele bezetting van Joegoslavië door Sowjetrussische troepen.

De economische situatie tenslotte bleef ook het afgelopen jaar de Joegoslavische regering zorgen baren hoewel er in vergelijking tot de voorgaande jaren een lichte verbetering viel waar te nemen. De nog steeds hoge graad van inflatie kon enigszins worden afgeremd en de handelsbalans vertoonde minder grote tekorten.

Met de BEG werd een principe-accord bereikt inzake een evenwichtiger verdeling van de handel.

Kominformisten-processen

De Joegoslavische federatie kampt al van oudsher met binnenlandse problemen die in de federale entiteit een sterk verdelend element vormen, zoals het nationalisme van de deelrepublicken en autonome gebieden. Via een versteviging van de greep van de Liga op het bestuursapparaat en via een nauwere binding tussen Liga en leger trachtte men de eenheid binnen de federatie af te dwingen. Dat ging gepaard met een steeds zwaarder wordende onderdrukking van alle oppositionele groeperingen. De in 1974 gevoerde acties tegen de separatisten in Kroatië, en tegen Chetnik- en Ustashi-groeperingen (organisaties van respectievelijk rechtse Serven en Kroaten, die voornamelijk in het buitenland opereren onder Joegoslavische emigranten en gastarbeiders), kregen een vervolg. Er werden campagnes gestart tegen de Kominformisten - voornamelijk bestaand uit een groep in 1948 *) weggezuiverde of weggevluchte stalinisten - welke campagnes resulteerden in honderden arrestaties.

In november 1975 spraken de Joegoslavische leiders vrij openlijk over het bestaan van door Moskou gesteunde groepering. Belgrado ging er zelfs toe over de Sowjet-Unie te vragen zich niet te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van het land (door steun te verlenen aan deze groepering). Stane DOLANC, eerste secretaris van het Executief Comité van het CC en tweede man in de Liga, zou dit dringende verzoek tijdens een onderhoud met CPSU-Politburolid en CC-secretaris KIRILENKO te Moskou hebben overgebracht.

Moskou reageerde. In december 1975 distancieerde de Sowjets zich openlijk via een artikel in de Prawda van die Joegoslaven, die in hun land waren gearresteerd. "Sectarische samenzweerders" werden zij genoemd, die natuurlijk banden onderhielden met het Westen en er op uit waren de goede relaties tussen de zusterpartijen te vergiftigen. Tegelijkertijd lieten de Sowjets een aantal in het zuiden van de Sowjet-Unie wonende Kominformisten geruisloos naar het buitenland vertrekken. Naar verluidt kwamen enkelen terecht in Parijs en enkelen zelfs in Nepal. Het leek erop dat de gemoederen wat waren gesust, doch in Joegoslavië werden de arrestaties voortgezet. In het voorjaar van 1976 volgde een aantal processen, waarin fikse straffen werden uitgedeeld.

De meeste aandacht trok medio juni 1976 het proces tegen de in Roemenië

*) In 1948 werd Joegoslavië uit het Kominform, dat bedoeld was als opvolger van de in de Tweede Wereldoorlog opgeheven Komintern, gezet.

"ontvoerde" ex-kolonel DAPCEVIC, die beschouwd werd als een van de centrale figuren binnen de groep der Kominformisten.

In dit proces werd hij ter dood veroordeeld doch het vonnis werd onmiddellijk gewijzigd in 20 jaar gevangenisstraf. DAPCEVIC was in de jaren vijftig uit gevangenschap ontvlucht en ontkwam via Bulgarije naar de Sowjet-Unie, waar hij vele jaren doorbracht. Uiteindelijk vestigde hij zich in België en nam de Belgische nationaliteit aan. In Belgrado heeft men van meet af aan een beschermende Sowjetrussische hand gezien achter DAPCEVIC's handel en wandel buiten Joegoslavië.

Hoewel er voor de Joegoslaven alle aanleiding bestond tot heftige kritiek op de Sowjet-Unie vanwege veronderstelde steun aan de Kominformisten, bleef deze uit. De processen werden achter gesloten deuren gevoerd en in de pers waakte men er voor de Sowjet-Unie niet men name te noemen. Beide partijen waren kennelijk niet uit op een openlijke breuk in de betrekkingen.

Joegoslavië en de paneuropese CP-en conferentie

Ten aanzien van dit onderwerp sprongen de Joegoslaven niet zo zuinig om met kritiek op de standpunten van de CPSU. Zoals reeds vermeld en gesteund door de CP-Roemenië had de Liga samen met enkele Westeuropese autonome CP-en een aantal "harde eisen geformuleerd waaraan moest worden voldaan, wilde zij aan de conferentie deelnemen.

Kort samengevat luiden deze eisen:

1. De Europese CP-en conferentie mocht geen opstapje vormen naar een wereldconferentie.
2. Er mocht geen kritiek geleverd worden op zusterpartijen.
3. De slotakte zou voor alle partijen aanvaardbaar moeten zijn.
4. Publicatie van alle discussie-bijdragen.

De eisen kwamen in feite neer op verzet tegen het streven van de CPSU naar hegemonie en - wat concreter gesteld voor Joegoslavië - op een erkenning van de eigen autonome weg naar de "socialistische maatschappij". Eerst na het bezoek van CPSU-CC-secretaris Konstantin KATUSJEW in mei 1976, die na in Roemenië besprekingen te hebben gevoerd naar Belgrado reisde, kwam er wat duidelijker zicht op de deelname van de Liga aan deze conferentie. Opmerkelijk was dat Liga-CC-secretaris

KURTOVIC direct na het vertrek van KATUSJEW zich naar Boekarest begaf voor een gesprek met CEAUCESCU, terwijl Stane DOLANC naar Rome toog voor informele besprekingen met de PCI-top. Want zowel met de PCI als met de Romeense CP, werd voortdurend overleg gepleegd over wat nu wel en niet in een slotakte geaccepteerd kon worden.

Op 29 en 30 juni 1976 was het dan zover en kon de al vele malen uitgestelde conferentie te Oost-Berlijn doorgang vinden. Voor het eerst sedert 1957 namen de Joegoslaven weer aan een dergelijk toptreffen deel, en dit feit werd door sommige waarnemers gezien als een overwinning voor de Sowjets, omdat met deze deelname Joegoslavië in feite weer opgenomen zou zijn in de schoot van de communistische gemeenschap.

Niettemin bleek de slotakte - op papier althans - een overwinning voor de autonomen. Had BREZJNEW nog tijdens de conferentie het belang van het "proletarisch internationalisme" als bindmiddel voor de onderlinge relaties benadrukt, in de slotakte was deze omstreden term niet terug te vinden. De term "internationalistische solidariteit" kwam er voor in de plaats. Ook andere gevoelige termen waren vervangen door nieuwe, nog niet gedefinieerde, dus voor alle partijen aanvaardbare termen.

Zo stond voor marxisme-leninisme nu: de "grote ideeën van MARX, ENGELS en LENIN". Het accent van de slotakte lag voorts op de wederzijdse gelijkheid, en onafhankelijkheid en het recht op de eigen weg werd er in erkend. Het is danook niet verwonderlijk dat het juist de Joegoslaven waren, die na de conferentie zo fel reageerden op de al spoedig, door de Sowjet-Unie geïnstigeerde, herinterpretatie van de slotakte. Bij monde van het dagblad "Borba" werd betreurd dat het "voortzetten van de ideologische uiteenzettingen door de Europese communistische partijen na de conferentie helaas was uitgelopen op een vervalsing van de Berlijnse overeenkomst". Volgens het blad was de "opvatting van één socialistisch model even fout en schadelijk als het tornen aan de gelijkberechtigtheid en zelfstandigheid van iedere partij door de internationalistische solidariteit een bredere betekenis te geven". Borba doelde met dit commentaar op een artikel van CC-secretaris en plv-Politburolid, Boris PONOMARJOW, dat in het Sowjet-russische theoretische tijdschrift Kommunist verscheen en waarin "internationalistische solidariteit" als synoniem gebruikt werd voor "proletarisch internationalisme".

De betrekkingen met Roemenië

De Liga kreeg in haar onafhankelijke opstelling steun van de Roemeense CP.

De al eerder genoemde betrekkingen tussen de Joegoslavische Liga en de Roemeense CP bleken zich, van een kleine inzinking eind 1975, zeer snel hersteld te hebben. Deze inzinking kwam tot uiting in het plotseling afgezegde bezoek van CEAUCESCU aan TITO, dat eind 1975 had moeten plaatsvinden. Volgens zegslieden lag de reden voor het afzeggen over onenigheid inzake het ontvangstceremonieel. De werkelijke reden is niet bekend, maar de ontvoering van DAPCEVIC kan hierin hebben meegespeeld. In ieder geval kon worden vastgesteld dat er afgelopen jaar een levendig contact bestond over en weer. Er waren dan ook voor beide partijen belangrijke onderwerpen, waarover geen noemenswaardig verschil van mening bestond, en die een gezamenlijke aanpak vergden, zoals de al genoemde Paneuropese conferentie, de conferentie van niet-gebonden landen te Colombo in augustus van dit jaar en daarna de herinterpretatie van de "Berlijnse slotakte". Deze herinterpretatie leidde ertoe dat de term proletarisch internationalisme, ondanks het niet voorkomen in het slotakte, opnieuw gebruikt werd en wel o.m. in het gezamenlijke slotcommuniqué dat uitgegeven werd aan het eind van het bezoek van de Roemeense partijleider aan BREZJNEV op de Krim (augustus '76).

Nu is het gebruik van deze term voor de Roemenen nooit een punt geweest. Zij geven alleen een andere, van Moskou afwijkende, uitleg aan het begrip. Het opvallende was echter dat alleen in het Sowjetrussische-Roemeense communiqué deze term gebruikt werd en niet in de communiqué's van BREZJNEV en de partijleiders van de overige Oostbloklanden.

Naar sommige waarnemers menen heeft Belgrado zich naar aanleiding van dit subtiele Sowjetrussische spel zorgen gemaakt over een eventueel gedwongen koerswijziging van Boekarest.

Medio september kwam de opheldering over de Roemeense opvattingen, door CEAUCESCU persoonlijk gebracht. De ontvangst voor het Roemeense staatshoofd was zeer hartelijk en van ceremoniële problemen was nu geen sprake. In een lang gezamenlijk communiqué, uitgegeven aan het eind van CEAUCESCU's bezoek aan TITO, verklaarden beiden dat de "regeringen en staten zich te onthouden hebben van iedere interventie in de binnenlandse of buitenlandse aangelegenheden van andere landen". Het communiqué kon niets anders betekenen dan opnieuw een afwijzing van de BREZJNEV-doctrine.

Met betrekking tot de Joegoslavisch-Roemeense verhouding was er nog een

kwestie die de Joegoslaven zorgen gebaard zal hebben of nog zal baren. Het betreft hier de eind november te Boekarest gehouden Warschaupact-conferentie, die resulteerde in de vorming van een permanent comité van ministers van Buitenlandse Zaken en een afgemeen coördinerend secretariaat. De Roemenen hebben zich er voor ingespannen dat deze organen slechts een adviserende taak zouden krijgen en dat de besluiten via volledige consensus genomen zouden worden. De consequenties van dit alles kunnen nu nog niet beoordeeld worden. Maar het is begrijpelijk dat Belgrado de onwikkelingen met argusogen zal volgen.

BREZJNEW's bezoek aan TITO

Zoals reeds vermeld had de (versluisde) kritiek op de Sowjet-Unie, die doorklonk in de processen tegen de Kominformisten niet geleid tot een verdere verkoeling in de verhoudingen tot Moskou. Noch de afloop van de Paneuropese CP-en conferentie, waar de CPSU toch op papier niet om de eisen van de autonomen heen kon, noch de daarop volgende kritiek, brachten deze relatie in gevaar.

Men zou haast zeggen integendeel. Min of meer regelmatig vertoefden hoge Sowjetrussische militaire delegaties en partijkaders in Joegoslavië. Belgrado verleende, zij het op beperkte schaal, faciliteiten aan de Sowjetrussische marine. Havenbezoeken werden gebracht met de frequentie van twee per jaar (strikt in evenwicht met het aantal Amerikaanse bezoeken) en te Tivat en Trogir krijgen Sowjetrussische schepen onderhoud overeenkomstig de bepalingen van de Joegoslavische maritieme wetgeving.

Dit alles vormde de achtergrond van een belangrijk gebeuren, en wel het al vele malen uitgestelde bezoek *) van CPSU-secretaris-generaal BREZJNEW. In de naar buiten toe wat verbeterde verhoudingen met Boekarest en Belgrado - na de topconferentie in Berlijn - moet BREZJNEW mogelijkheden hebben gezien tot het strakker aanhalen van de banden.

De komst van BREZJNEW naar Joegoslavië en Roemenië, respectievelijk op 15 en 22 november jl., alsmede de op 26 november gehouden Warschaupact-topconferentie te Boekarest en een op 15 december gehouden ideologische conferentie te Sofia (aan welke beide laatstgenoemde conferenties Joegoslavië uiteraard niet deelnam) vormden het decor voor de poging de presentie van Moskou op de Balkan te verstevigen en te accentueren. Geheel onverwacht kreeg BREZJNEW's reis naar Belgrado er een dimensie bij.

*) De basis van dit bezoek werd zeer waarschijnlijk gelegd tijdens een ontmoeting tussen TITO en BREZJNEW eind juni van dit jaar te Oost-Berlijn.

Zijn komst volgde nl. vrijwel direct op de uitlatingen over Joegoslavië van de, inmiddels tot president van de Verenigde Staten gekozen, democraat Jimmy CARTER, die zei dat: "De Verenigde Staten.....niet militair betrokken mogen raken in de binnenlandse aangelegenheden van een ander land zolang de eigen veiligheid niet direct in gevaar is". CARTER voegde daaraan toe: "Ik geloof niet dat onze veiligheid direct bedreigd zou zijn als de Sowjet-Unie Joegoslavië binnen zou trekken".

De reactie vanuit Belgrado was gematigd. Tanyug noemde in navolging van KISSINGER en FORD, de verklaring van CARTER ongelukkig. KISSINGER - zo vervolgde Tanyug - herinnerde eraan dat sinds TRUMAN alle Amerikaanse presidenten het belang dat de Verenigde Staten bij een onafhankelijk en ongebonden Joegoslavië hebben, benadrukt hadden. Ook BREZJNEV ageerde. Na zijn ontvangst op het vliegveld bij Belgrado, en later op het Witte Slot, waar hij door TITO zelf werd ontvangen, verklaarde de Sowjetpartijleider dat de Sowjet-Unie geen enkele intentie had om zich met de binnenlandse aangelegenheden van Joegoslavië te bemoeien. Hij sprak van "absurde verzinsels" en van sprookjesvertellers in het Westen, die Joegoslavië voorstellen als een soort arm hulpeloos Roodkapje, dat elk ogenblik kan worden verscheurd en opgeslokt door de agressieve boze wolf, de Sowjet-Unie. Tegenover Joegoslavië gaat de Sowjet-Unie uit van de principes van volledige gelijkberechtigtheid, wederzijdse waardering en vertrouwen en absolute niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden. In zijn antwoord stelde TITO nog eens nadrukkelijk dat slechts het vasthouden aan de verklaring van Belgrado uit 1955 (waarin CHROESJTSJOW het recht van Joegoslavië op een eigen weg naar het socialisme erkende) een garantie kon bieden voor wederzijds begrip en vertrouwen.

In het slotcommuniqué - waarvan naar verluidt de eerste, door de Sowjets opgestelde versie, volledig van de hand werd gewezen door de gastheren - werd de verklaring van Belgrado nog eens expliciet vermeld: "De Joegoslavisch-Sowjetrussische betrekkingen werden gebouwd op en onderhouden volgens de principes, neergelegd in de verklaring van Belgrado uit 1955 en de verklaring van Moskou uit 1956. Zij werden bevestigd en uitgewerkt in de verklaring van 1971 en vervolgens in gezamenlijke Joegoslavisch-Sowjetrussische documenten".

Voorts werd vastgelegd: "De twee partijen beschouwen een strikt respect voor de principes van soevereiniteit, onafhankelijkheid, gelijkheid en niet-interventie in binnenlandse aangelegenheden, als voorwaarde

voor een verdere samenwerking en vriendschappelijke relaties tussen de Bond van Joegoslavische Communisten en de CPSU en tussen Joegoslavië en de Sowjet-Unie".

Uitdrukkelijk werd de vrijheid in het kiezen van een eigen weg met betrekking tot de socialistische ontwikkeling erkend.

Voor de Joegoslaven moet dit slotcommuniqué een overwinning zijn geweest, echter een overwinning in de series. De vraag is nu of Belgrado er in slaagt deze winst vast te houden in de volgende rondes. En dat de Joegoslaven zelf hun twijfels hierover hebben blijkt wel uit de commentaren die TITO c.s. na afloop van BREZJNEV's bezoek hebben geleverd. Bij voortdurende werd benadrukt dat Joegoslavië een niet-gebonden land is, noch pro- of anti-Amerikaans noch pro- of anti-Sowjetruussisch.

En om nog eens de nadruk te leggen op het feit dat het Belgrado ernst is met haar onafhankelijke positie werd er voor gewaarschuwd dat iedere mogelijke agressor zich in een wespennest zou steken.

De bekende commentator SUNDIC zei over Joegoslavië's non-alinement dat deze onveranderd is in relatie tot alle militair-politieke bondgenootschappen. Deze non-alinement is geen tijdelijke maar een voortdurende oriëntatie, gericht op het "selfmanaging socialisme", en het draagt bij tot de nationale veiligheid.

De economische situatie

De laatste jaren heeft ook de Joegoslavische economie te lijden gehad van de economische wereldrecessie. Het tekort op de handelsbalans bedroeg 181 miljoen dollar (in 1974 \$ 729 miljoen). De inflatie kon enigszins worden afgeremd.

De kosten van levensonderhoud stegen de eerste 6 maanden van 1976 met ruim 15%.

Het nieuwe vijfjarenplan van 1976-1980, reeds goedgekeurd door de Federale Vergadering, voorziet een groei van het Bruto Nationaal Produkt (BNP) van 7% per jaar (minimaal 5%), tegen 7,5% gepland en 6,3% gehaald over 1971-1975. De industriële produktie moet jaarlijks met ca. 8% (minimaal 6%) toenemen, de agrarische produktie met 4%. Door dit plan en door de bilaterale handelsovereenkomsten met de Comecon-landen zullen de handelsrelaties met deze groep in 1976-1980 \$28.835 miljoen omvatten tegen \$ 12.664 miljoen in 1971-1975, het-

geen een ruime verdubbeling betekent.

De ontwikkeling van de handel met het Westen is minder voorspelbaar. Wel tekende Minister Van der STOEL onlangs te Belgrado voor de EEG een intentieverklaring, waarin de wens tot uitbreiding van de economische samenwerking werd uitgesproken. Joegoslavië streeft daarbij naar industriële samenwerking op middellange en lange termijn. Joegoslavië zal bij de oplossing van haar economische problemen de hulp nodig hebben van zowel het Westen als de Sowjet-Unie, al ware het alleen al om het gewenste politieke evenwicht te kunnen bewaren.

Conclusie

De betrekkingen tussen Belgrado en Moskou blijken het laatste jaar geïntensiveerd te zijn. De deelname van de Liga aan de Paneuropese CP-en conferentie en het bezoek van BREZJNEV aan TITO, illustreren dit. Dit wil echter niet zeggen dat het Kremlin er nu in geslaagd is de Joegoslavische communisten op het spoor te zetten dat terugleidt naar het Sowjetrussische kamp.

Ondanks alle toegeeflijkheid van BREZJNEV, tot uitdrukking gebracht in het slotcommuniqué, uitgegeven aan het eind van diens bezoek aan TITO, zullen de Joegoslaven zich bewust blijven van de nog altijd boven hun hoofden hangende Sowjetrussische dreiging.

Is het niet militair, dan is het wel via ondermijning, propaganda en subversieve activiteiten, waarbij met name gedacht kan worden aan steun voor pro-Moskou groeperingen en aan gebruikmaking van het nog altijd sluimerende nationaliteitenconflict.

Een plotselinge koerswisseling in welke richting dan ook lijkt onwaarschijnlijk, ook wanneer er na TITO een aflossing van de wacht zal hebben plaatsgevonden. Regering, partij en strijdkrachten hebben totnutoe geen gelegenheid voorbij laten gaan om aan te tonen dat het hun ernst is met de autonome, niet-gebonden weg.

Zo hield Stane DOLANC op 26 november een redevoering voor het parlement, waarin hij refereerde aan de tussen Belgrado en Moskou bestaande geschillen en zei dat toch vooral niemand in het noorden, zuiden, westen en oosten, moest vergeten dat Joegoslavië een "niet-gebonden land" is. Dat DOLANC met deze uitlating doelde op de Sowjets, die Joegoslavië voortdurend trachten af te achilden als partner binnen het socialistische blok, is wel zeer waarschijnlijk, ondanks

het sprookje dat BREZJNEW over de relaties tussen beide landen (Sovjet-
Joegoslavië) vertelde. De Joegoslaven zijn realisten genoeg om niet
in sprookjes te geloven en zeker niet in Sowjetrussische. Het officiële
persbureau Tanyug publiceerde daartoe daags na BREZJNEW's vertrek
enkele "uittreksels" uit een rapport, waarin verklaard werd
dat de Joegoslavische strijdkrachten in staat zijn zich tegen elke
agressor te weren of hij nu uit de lucht, van zee of over land komt.
Moskou's toezeggingen over de verhouding met Belgrado staan slechts
op papier en Belgrado kan het meest effectief de Sowjets hieraan
herinneren door ze vaak en luid te herhalen. Veel van de toekomst
van Joegoslavië zal tenslotte afhangen van het vermogen van de nieuwe
leiders, tot het bewaren van de eenheid binnen de federatie.

MOGELIJKE AANVAL OP JOEGOSLAVIE DOOR WARSCHAUPAKT STRIJDKRACHTEN

1. Joegoslavische strijdkrachten

De Wet op de Algemene Volksverdediging heeft de defensie van het land opgedragen aan de strijdkrachten, waartoe ook behoren de territoriale verdedigingsseenheden, de partisaneneenheden, de civiele verdediging, de politie, de militia en de grenstroepen. In de betreffende wet staat o.a. dat iedere staatsburger die, hetzij gewapend, hetzij anderszins, weerstand biedt aan een agressor, deel uitmaakt van de Joegoslavische strijdkrachten.

2. Landstrijdkrachten (zie Bijlage 2)

De landstrijdkrachten worden gevormd door de reguliere eenheden (divisies, brigades), de territoriale verdediging en de partizanen. De landstrijdkrachten bestaan uit:

- 9 infanteriedivisies
- 8 zelfstandige tankbrigades
- 15 zelfstandige infanteriebrigades
- 2 zelfstandige bergbrigades
- 1 luchtlandingsbataljon
- 14.000 man grenstroepen (organisatie onbekend)
- 7 (?) bataljons "Militia"
- territoriale verdedigingsseenheden
- partisaneneenheden

De infanteriedivisies hebben vaak een afwijkende samenstelling t.o.v. elkaar en geven de indruk "op maat gesneden" te zijn voor hun taak in een bepaald operatiegebied.

Bij de bergbrigades zijn weinig motortransportmiddelen aanwezig. De militia is belast met het onderdrukken van binnenlandse onlusten en het bewaken van regeringsgebouwen. Evenals de politie wordt zij als een deel van de strijdkrachten beschouwd.

Van de territoriale verdediging is geen organisatievorm bekend. De eenheden worden door bedrijven en instellingen opgericht. Zij zijn licht bewapend en zijn bestemd om in eigen gebied ingezet te worden. Kleine kernen van de territoriale verdediging zijn permanent paraat; het overgrote deel zal echter eerst in tijd van spanningen worden opgeroepen.

3. Mogelijke aanval

De Sovjet-Unie zal er naar streven dat het optreden tegen Joegoslavië een Warschaupakt optreden wordt waaraan, behalve door Sovjet eenheden, ook door eenheden uit Hongarije, Bulgarije en mogelijk Roemenië zal worden deelgenomen. De Sovjet-Unie zal vermoedelijk meer eenheden dan noodzakelijk zijn voor een aanval op Joegoslavië, in de hoogste graad van paraatheid brengen, o.a. waarschijnlijk alle luchtlandingsdivisies. Men houdt er rekening mee dat een agressor niet uitsluitend over land zal aanvallen. Territoriale verdedigingseenheden worden opgeleid en geoefend in het bestrijden van lucht- of zeegelande troepen. Tijdens oefeningen wordt hier dan ook ruime aandacht aan besteed. Verwacht wordt dat een agressor in voorkomend geval massaal en door middel van diepe penetraties zal trachten de verdediging te ontwrichten. De Joegoslavische strijdkrachten zullen worden teruggedrongen en belangrijke delen van het land door de agressor bezet. In het bezette gebied zal de strijd echter worden voortgezet door de partisaneneenheden met steun van de gehele bevolking. Tegen door de partizanen geteisterde vijandelijke eenheden zullen in laatste fase tegenaanvallen van de Joegoslavische strijdkrachten worden ingezet.

4. Naderingen naar strategisch belangrijke gebieden (zie Bijlage 1)

- vanuit Hongarije en/of Oostenrijk naar: Ljubljana, Zagreb, Rijeka en mogelijk Belgrado;
- vanuit Roemenië naar: Belgrado;
- vanuit Bulgarije naar: Nis en Skopje;
- vanuit zee naar: Rijeka, Split en Ploce.

5. Mogelijkheden

- Een offensief op grote schaal met in totaal 30-35 divisies, met als uiteindelijk doel de bezetting van geheel Joegoslavië.
- Een offensief op kleine schaal, met als doel het bezetten van Belgrado en het noordwestelijk gedeelte van Joegoslavië, waaraan mogelijk uitsluitend zal worden deelgenomen door Sovjet- en Hongaarse eenheden. In dit geval moet rekening worden gehouden met het optreden van in totaal 10-15 divisies. In dit kader is een bezetting van de Dalmatische kust allezins waarschijnlijk.

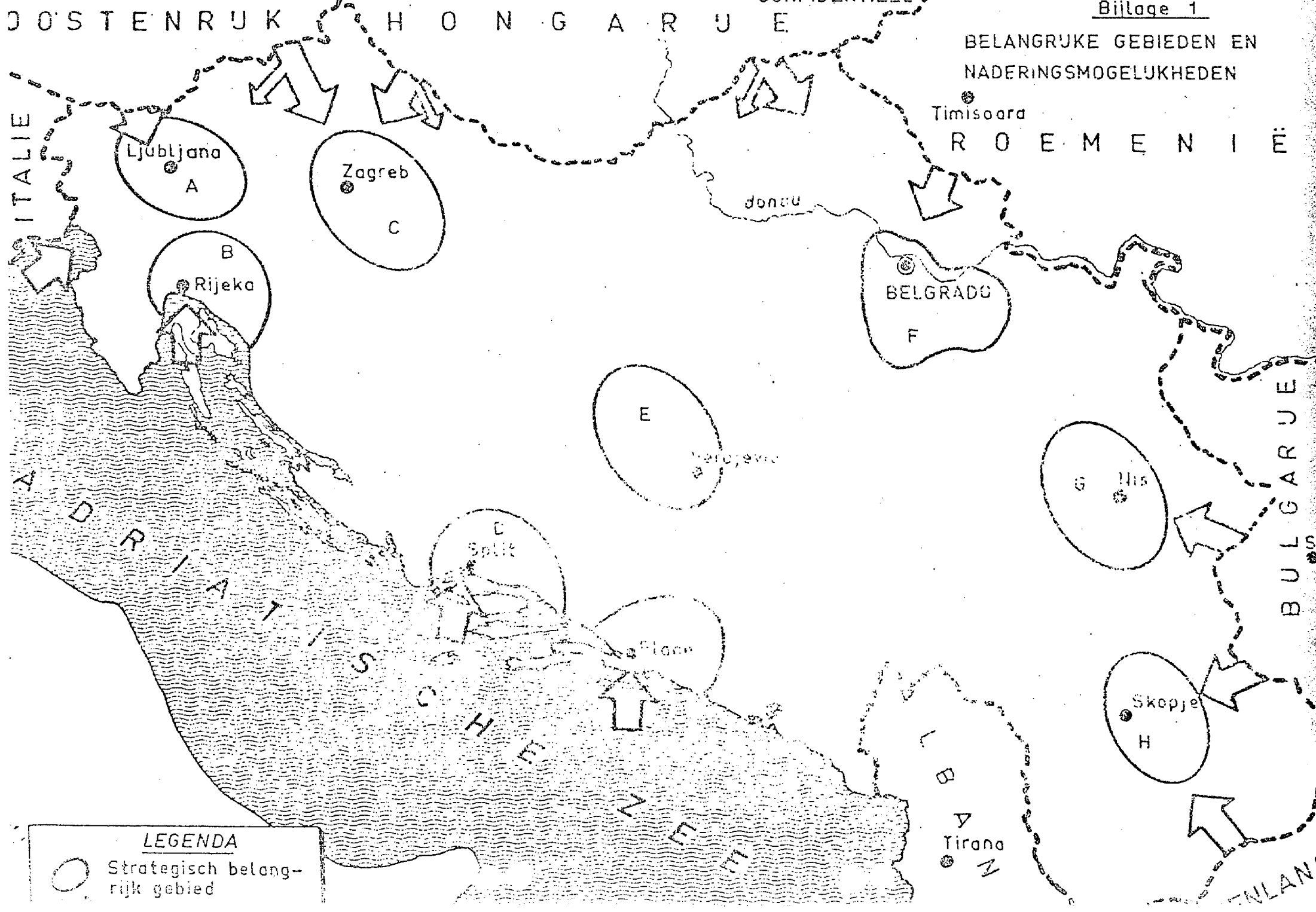
GEHEIM

-3-

De eerste mogelijkheid doet zich voor indien Joegoslavië er in slaagt haar eenheid te bewaren. De tweede: indien dit niet lukt. De aangegeven aantallen divisies zullen niet allen in eerste instantie nodig zijn, maar gezien de mogelijkheid van een guerilla-optreden moet met deze aantallen rekening worden gehouden.

december 1976

GEHEIM

BELANGRIJKE GEBIEDEN EN NADERINGSMOGELIJKHEDEN

LEGENDA

○ Strategisch belangrijk gebied

